

120 éve született Schermann Szilárd botanikus, a magismeret és a vetőmag-minősítés jeles kutatója

SZABÓ László Gyula¹, CSONTOS Péter^{2*}, PINTÉR István³ és SZABÓ Márton⁴

¹PTE TTK Biológia Doktoriskola, 7624 Pécs, Ifjúság útja 6.; szabol@gamma.ttk.pte.hu

²MTA Agrártudományi Kutatóközpont, 1525 Budapest, Pf. 102.; cspeter@mail.iif.hu

³ELTE TTK Genetikai Tanszék, 1117 Budapest, Pázmány P. sétány 1/c

⁴Baranya Megyei Kormányhivatal, Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály, Növény- és Talajvédelmi Osztály, 7634 Pécs, Kodó dűlő 1.; szabo.marton@baranya.gov.hu

Elfogadva: 2015. január 16.



Schermann Szilárd

Schermann Szilárd 1895. január 25-én Iglón született. Apai ágon ősei, legalább négy nemzedéken át posztós háziiparosok voltak Kőszegen. Édesapja tanítói oklevelet szerzett, és a Szepes vármegyei Iglóra került az evangélikus főgimnáziumba, ahol ének-zene és tornatanárként dolgozott közel fél évszázadon át.

* levelező szerző

Anyja késmárki lévén, a Szepesség lett a család szűkebb hazája. Hétéves korában vörheny következtében kétoldali középfülgyulladás miatt hallása erősen megromlott. Ezzel a hátránnyal kellett egész pályáján érvényesülnie, és nagy akarat-erővel bizonyítania alkalmasságát.

Az iglói evangélikus főgimnáziumban érettségizett. Nagy hatást gyakorolt rá Szontagh Miklós orvos, aki a Tátra természetrajzi és turisztikai kutatása terén ért el kiemelkedő eredményeket. 1913-ban a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti Karára nyert felvételt. Közben – rossz hallása ellenére – 1915 és 1918 között katonai szolgálatot teljesített, először a kassai hadifogoly-megfigyelő állomáson, majd 1917-től Újpesten, egy ideggyógyászati katonai kórházban. Utóbbi helyen beosztása lehetővé tette az egyetemi tanulmányok folytatását és 1918-ban a tanári szakvizsga letételét. Ily módon, még pedagógiai végzettség nélkül 1919-ben a Trefort utcai gimnáziumban tanított. Az új tanévben 1920 őszéig a kecskeméti Református Gimnázium kötelékében, Ókécskén (ma Tiszakécske része) volt állásban. 1920-ban – pedagógiai vizsgáját is teljesítve – megkapta a természetrajz-földrajz szakos tanári oklevelet.

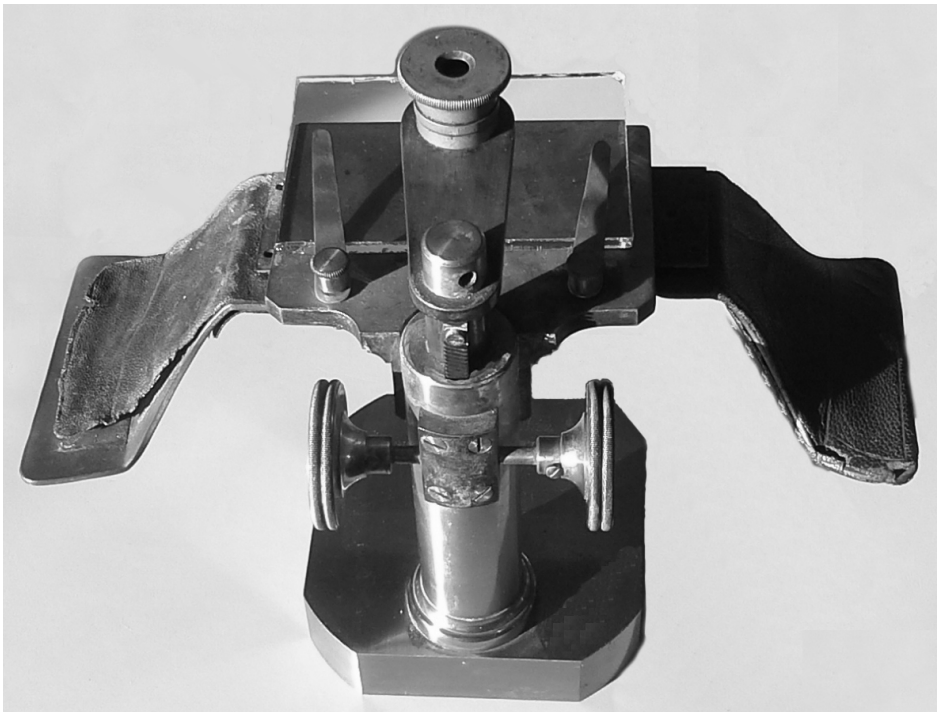
1920 őszén sikeres pályázat révén a Pázmány Péter Tudományegyetem Növényrendszertani és Növényföldrajzi Intézetébe került. Itt az *Allium* nemzetség magyarországi fajainak kutatását végezte. A munka egy részét doktori disszertáció formájában összegezte („Az *Allium*-génusz *Rhizirrhideum* (Don) szekciójának magyarországi fajai”). Az általa leírt *Allium montanum* alak (forma) Jávorka Sándor a „Magyar Flóra” c. művének (1925, Budapest, Studium) 1281. oldalán szerepel: „*Liburnicum* Schermann, alacsony termetű, virágzata gömbalakú, virágai csak 3 mm hosszúak...”. 1921-ben sikerrel tette le doktori szigorlatát növényrendszertanból, továbbá geológia és paleontológia melléktárgyakból.

1920 decemberében sikerült elhelyezkednie a Madártani Intézetbe. Itt az intézet kiadványának, az Aquila folyóiratnak, a háború miatt megszakadt cserekapcsolatait szervezte újjá, majd közreműködött a soron következő évfolyamok szerkesztésében, újjárendezte az intézet könyvtárát, számos közleményt lefordított németre, és saját cikkeket is publikált (pl. Chernel István munkásságáról, a madarak vonulásáról, a kakukk életmódjáról, a kócsag pusztulásáról).

Szűkebb hazájának természeti szépsége, csodálatos hegyvidékeinek változatos világa meghatározta élete további alakulását. Nemcsak a természetvédelem igénye fogalmazódott meg benne, hanem a sokféle madár és virágos növény megismerésének vágya is. Érdeklődése szerencsésen egészült ki anyanyelvi fokon ismert német tudásával, finom részletekre is kiterjedő, éles megfigyelőkészségével és rajzolási tehetségével. Döntenie kellett, hogy milyen szakterületet válasszon. Növényrendszertanból készített bölcsészdoktori címe határozta meg lépését. 1923 tavaszán áthelyezését kérte a budapesti Vetőmagvizsgáló Intézetbe (korábban állomás volt, akárcsak a magyaróvári), ahol akkor Degen Árpád, a magyar

botanika egyik kiemelkedő egyénisége volt az igazgató. Degen orvosi diplomája ellenére a magyar vetőmag-minősítés nemzetközileg is elismert megalapítójaként nagy hatással volt Schermann Szilárdra. Ismeretes, hogy Degen Árpád, a magyar flóra egyik legnagyobb kutatója volt, aki a Velebit-hegységben tett máig értékelhető botanikai felfedezéseket. Degen például szolgált számára, hogy a mezőgazdasági szempontból igen fontos vetőmag-minősítés összeegyeztethető a hegyek, erdők és természetes élőhelyek természetrajzi kutatásával.

A budapesti Vetőmagvizsgáló Intézetben (később Országos Vetőmag Felügyelőség = OVEF, majd Országos Vetőmag és Szaporítóanyag Felügyelőség = OVSZF) hosszú ideig a gyakorlati munkában vett részt, a vetőmagvak minőségi vizsgálatát végezte (1. ábra). Az intézet gazdag maggyűjteményének (Földvály Dezső, Thaisz Lajos, Zsák Zoltán, Sátorhelyi Béla, Gerhardt Guido, Papp Lénárd



1. ábra. Reichert-féle (Bécs) preparáló mikroszkóp. Az ilyen mikroszkópokat 1900 és 1945 között általánosan használták az intézetben, így Schermann Szilárd is minden bizonnyal dolgozott ezekkel. (A bemutatott eszköz a NÉbiH Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság régi munkaeszközök gyűjteményében található.)

Fig. 1. Reichert-type (Vienna) microscope for seed preparation. This sort of microscopes were regularly in use at the Hungarian Royal Seed Testing Institute between 1900 and 1945, thus Szilárd Schermann must have worked with it. (The photograph was taken in the historical instruments collection of the National Food Chain Safety Office, Budapest, Hungary.)

neves magyar botanikusok gyűjteményei) rendszeres használata és saját megfigyelései tették lehetővé, hogy kivételes tudású magismerővé váljon (2. ábra). A napi rutinmunka ugyan nem kedvezett a tudományos alkotásnak, de a pontosság, a több nyelven való jártasság és a gyakorlati munka beható ismerete lehetővé tették, hogy – mint magyar királyi mezőgazdasági főadjunktus – 1940 végén, a nyugdíjba vonuló Lengyel Géza igazgató munkakörét átvegye. Rá hárult a szervezeti kérdések és nemzetközi kapcsolatok ügyintézése, továbbá a könyvtár vezetése. 1941-ben a Földművelésügyi Minisztérium megbízásából Halleban egyeztetette a német és magyar vizsgáló módszereket. Hallen kívül a müncheni és bécsi vetőmagvizsgáló intézetekben tanulmányozta a legújabb módszereket. 1942-ben a berlini „Laboratorium für Alkaloidbestimmung und Artenechtheitsprüfung” nevű kutatóhelyen áttekintette az édes csillagfürt alkaloidtartalmának meghatározási módszerét. Ennek alapján sikerült kialakítani a magyarországi intézet alkaloidlaboratóriumát. Tehát úttörő munkájával a hagyományos morfológiai vizsgálat mellett elsőként vezette be itthon a speciális növényi vegyületek kimutatását vetőmagmintákból. Modern kiértékelési módszereket vezetett be. Mintegy 100 tudományos cikket és szabványt írt a Mezőgazdasági Közönyben, Mezőgazdasági Kutatásokban, Kísérletügyi Közleményekben (Szemle) és a Mezőgazdasági



2. ábra. Schermann Szilárd által gyűjtött magminták a Magyar Királyi Vetőmagvizsgáló Állomás maggyűjteményéből. Balra három búzával töltött fiola, jobbra a *Myosotis dissitiflora* mintája látható. (A NÉBIH Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóságának ma is használatban lévő maggyűjteményéből.)

Fig. 2. Items from the numerous seed samples collected by Szilárd Schermann during years he was officer of the Hungarian Royal Seed Testing Institute. Three samples of *Triticum aestivum* (left) and one sample of *Myosotis dissitiflora* (right). (With the permission of the National Food Chain Safety Office, Budapest, Hungary.)

Dokumentációs Központ kiadványaiban, továbbá a Magyar Szabványügyi Hivatal részére. A hazai magvizsgálatról a „Proceedings of the International Seed Testing Association” c. folyóiratban számolt be. Számos magyar nyelvű dolgozatot fordított le németre, angolra, franciára vagy oroszra (szerzők pl.: Lengyel, Eperjessy, Schilberszky, Urbányi, Fleischmann, Szűts, Vaszary, Villax, Degen, Berzsenyi-Janosits) vagy idegen nyelvű cikkeket ismertetett magyarul.

Diákkorától kezdve rendszeresen kirándult. Az Északi-Kárpátok és a Felvidék kimeríthetetlen gazdagságot jelentettek számára. Máig is méltatott és hivatkozott turisztikai közleményekkel gyarapította a szakirodalmat. Alpinista kiránduló útjain rendszeresen gyűjtött növényeket munkahelyének herbáriuma részére. „Magyar Fűvek Gyűjteménye”, intézeti kiadvány számára leírt új alakok: *Hieracium pilosella* ssp. *angustatifrons* Zahn – Szepes: Hernád-áttörés, Magyar Botanikai Lapok = MBL 25: 284. (1926), *Hieracium pilosella* ssp. *igloviense* Zahn – Igló: Blaumond, MBL 25: 285. (1926), *Hieracium pilosella* ssp. *pseudobruennense* Zahn – Szepes: Béalapatak, MBL 25: 286. (1926), *Hieracium murorum* ssp. *Trautmannianum* Zahn – Igló: Blaumond, MBL 25: 336. (1926), *Hieracium rauzense* ssp. *Schermannianum* Zahn – Magas-Tátra: Handelvölgy, MBL 25: 374. (1926), *Hieracium prenanthoides* ssp. *Schermannii* Zahn – Bélai Havasok, MBL 25: 378. (1926), *Hieracium auriculoides* ssp. *strigoniense* Sch. et Zahn – Esztergom: Vaskapu, MBL 28: 9. (1929), *Hieracium jablonicense* ssp. *eriocauliforme* Sch. et Zahn – Lucsivna: Kozi kamen, MBL 28: 24. (1929), *Hieracium praecox* ssp. *heteroschistum* var. *Ziserianum* Zahn – Gölnicbánya: Ziser, MBL 33: 109. (1934), *Hieracium murorum* ssp. *oblongiforme* v. *brevipedicellatum* Zahn – Kojsói havas, MBL 33: 112. (1934), *Hieracium bifidum* ssp. *lobosum* v. *vernarensense* Lengy. et Zahn – Vernár, MBL 33: 117. (1934). Ismeretes, hogy a hölgymál nemzetség igen gazdag átmeneti (hibrid) formákban. Figyelemre méltó, hogy a kedvenc felvidéki turistaútjain megfigyelt egyedek finom morfológiai bélyegeit észrevette és leírta.

Schermann Szilárdot is elvarázsolta a Tátra egyedülálló szépsége. Számos közleményben számolt be turistaélményeiről és több természetvédelmi problémáról. Írásai leginkább a Magas-Tátrával és az aggteleki barlanggal foglalkoztak. 1925-ben megindította a Magyarországi Kárpátgyesület hivatalos lapját, a „Kárpáti Lapok”-at. Négy évfolyamát szerkesztette. 1926-ban a „Turistaság és Alpinizmus” társszerkesztője volt. 1937-ben jelent meg nagyszabású könyve „Szögescipők nyomai a Kárpátok bércein” címmel. 1939-ben és 1940-ben két kiadást ért meg a Tisza forrásvidékéről írt turistakalauza. 1944-ben még a „Kassa és a Kassai hegyek kalauza” című könyve is elkészült. A Magyarországi Kárpátgyesület főtitkára, majd alelnöke volt, de aktivitását bizonyítja, hogy a Magyar Turista Szövetség 1939-től 1941-ig alelnöknek és az irodalmi bizottság elnökének választotta. Az 1941-ben megjelent Magyar Turista Lexikon (szerk. Polgárdy Géza) elkészítésében is közreműködött (www.magas-tatra.info, 2012. július 14.).

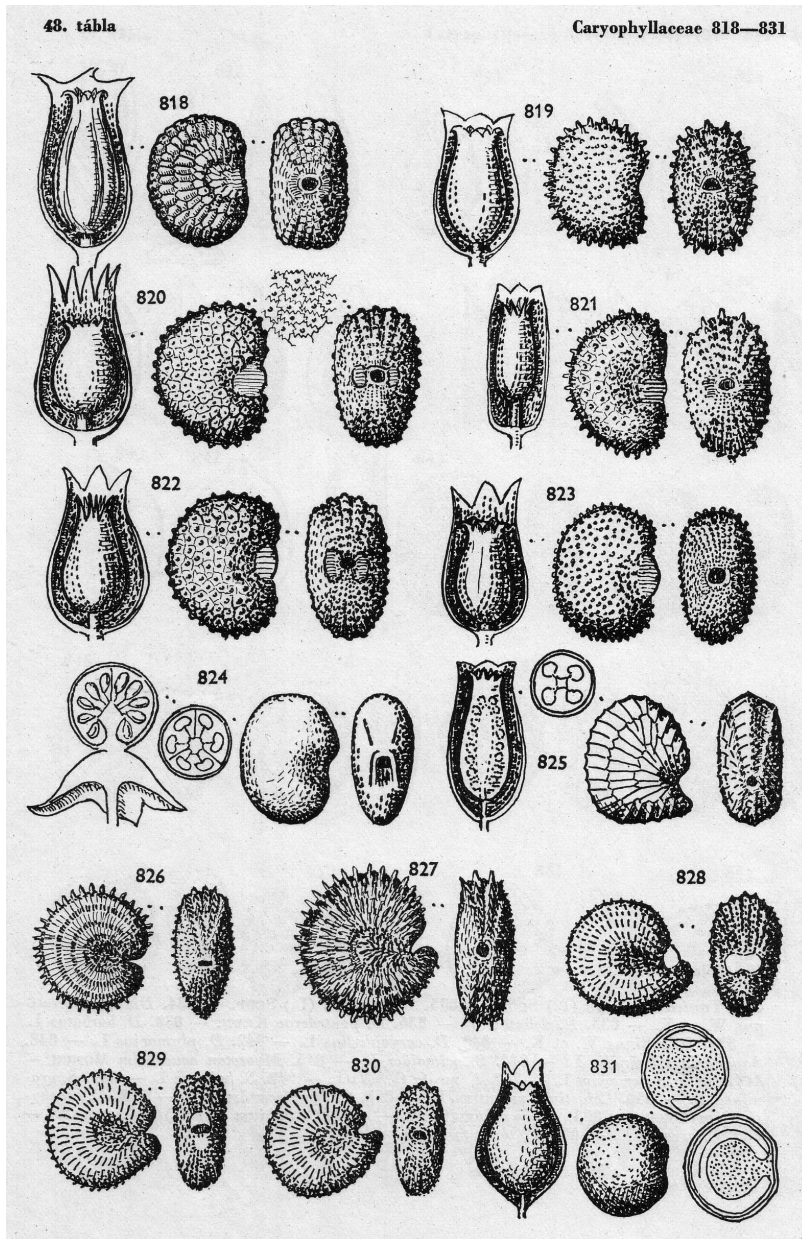
A háborút, az 1944–45-ös telet feleségével és három gyermekével farkasréti családi házukban éltek át. A ház erősen megsérült, helyreállítását hosszú éveken át javarészt maga végezte.

A háború után kialakuló vetőmag-minősítés újjászervezésében szakmai téren elévülhetetlen érdemeket szerzett. A magyar vetőmag kiváló minőségét meg kellett őrizni, ezt az elvet az Országos Vetőmag Felügyelőség (OVEF) új vezetői is követték. A megalakuló, új Magyar Szabványügyi Hivatal megbízta az intézetet a vetőmagszabványok kidolgozásával. A munka zömét, számos cikkely elkészítését 1950-től 1959-ig Schermann Szilárd végezte. Kiemelkedő érdeme, hogy nagy szaktudással tudta képviselni az Országos Vetőmag Felügyelőséget az ISTA (International Seed Testing Association) munkájában. Ezzel megalapozta a későbbi munkatársak (pl. Barthodeiszky András, Gáspár Sándor, Erdős Péter) eredményes tevékenységét, és megőrizte a magyar vetőmagvizsgálat hírnevét.

Munkásságának elismeréseként 1952-ben az MTA Tudományos Minősítő Bizottsága a mezőgazdasági tudományok kandidátusa fokozatban részesítette.

1958-ban nyugdíjba került. Ezután az intézet maggyűjteményének tanulmányozása lett mindennapi munkája és öröme – a nyugdíjaztatása utáni éveket mint „alkotói szabadságot” tekintette. Hosszú előmunkálatok után végre ideje jutott a tervezett magismereti könyv és magatlasz elkészítéséhez. A magvak és termékek botanikai és morfológiai jellemzése – határozókulccsal kiegészítve – teszi ki az első kötetet (861 oldal). A második a magatlasz, amelyben a fajok magvait az általa készített rajzokkal (rendszerint több nézetben is ábrázolva) 100 táblán mutatja be, 209 oldalon (3. ábra). A „Magismeret” című monográfiát 1966-ban az Akadémiai Kiadó adta ki. Nagyszabású monográfiájának kiadását az MTA Agrártudományok Osztálya részéről hathatósan támogatták Erdei Ferenc, Mócsy János és Máthé Imre akadémikusok. A hivatalos bírálók Kárpáti Zoltán, Láng Géza és Máthé Imre voltak. A technikai szerkesztést Kalmár Zoltán végezte. A mű németül is elkészült, de kéziratban maradt, akárcsak sok más értékes, gyakorlati jellegű jegyzete, összeállítása.

A szerző művét Degen Árpád emlékének ajánlotta, születésének századik évfordulója alkalmából. Az előszóban is megemlékezett legnagyobb botanikus mestereiről. Szabó Zoltánnal kapcsolatban írta: „...a mag az elméleti botanikusok közt sem számított akkoriban népszerű témának. A határozáshoz csak kevés csoportnál volt és van szükség magra, s ezért leírása is alárendelten, a szükséghez képest szerepelt a flóraművekben. Így esett meg velem – még a kezdet kezdetén –, hogy Szabó Zoltán professzor kísérőjeként a Budai-hegyekben járva, az őszi avarból felszedtem egy borsónyi fényes barna magot, s kötelességszerűen bemutattam a professzornak. Nézte egy darabig, majd hirtelen rám támadt: ‘Ezt a zsebében hozta ide!’ Csak nehezen tudtam a gyanúsítást elhárítani. A mag – a *Staphylea*



3. ábra. A Magismeret 2. kötetének 48. táblája, Schermann Szilárd eredeti rajzaival a szegfűfélék fajainak magvairól.

Fig. 3. One of the 100 black and white plates from the second volume of Szilárd Schermann's main book „Magismeret” (Handbook of Seeds), with the author's original seed drawings, here on Caryophyllaceae species.

magja volt, s magától értetődik, hogy ez a kis jelenet semmiben sem csökkentette Szabó Zoltán iránti tiszteletemet.”

Itt érdemes kiemelni azt, hogy a Magismeret I–II. merítése messze túlment az agrobotanikai gyakorlat, és az ahhoz kapcsolódó kutatások számára fontos növények körén, sőt a tárgyalt fajok igen jelentős része az erdők és rétek flórájából került ki. Ezek után nem meglepő a Schermann-könyv „újráfelfedezése” – jelentős művek esetén ez nem ritka – ami ezúttal egy a honi ökológiában az ezredforduló táján kibontakozó, új vizsgálódási irány, a talajban elfekvő, de életképes magvak (talajmagbank) kutatása oldaláról történt meg.

Nyugdíjasként, rendszeres találkozókat szervezve, lelkes buzgalommal tartotta össze az iglói öregdiákokat.

1977. július 18-án, Budapesten hunyt el. Egy év múlva, 1978-ban Budapesten és Mosonmagyaróváron emlékeztek meg a 100 éves magyar vetőmagvizsgálótról. Az ő neve is szerepel az ünnepi emlékezésekben.

A 120 éve született Schermann Szilárd különös szakmai kitüntetését nem kapott, de „Magismeret” könyvét akadémiai nívódíjjal ismerték el. A Turista folyóiratban emlékeztek meg róla születési centenáriuma alkalmából.

A magyar agrobotanikusok, herbológusok, magmorfológusok, archeobotanikusok, cönológusok és vetőmag-ismereti tudást igénylő szakemberek azonban ma sem nélkülözhetik életművét, a „Magismeret” c. monográfiát. Amikor fellepünk e páratlan könyvet, minden alkalommal rá „emlékezünk”.

Válogatott közleményei

Gazdasági botanika, magismeret, vetőmag-minősítés

1929

Újabb megfigyelések az aranka szántóföldi fejlődéséről. Mezőgazdasági Közlöny 2(5–6): 45–47.

A rézgálicos csávázás némely hatásáról. Mezőgazdasági Közlöny 2(7–8): 45–50.

A legelő gyomnövényei – és a tej. Mezőgazdasági Közlöny 2(10): 33–34.

1930

Keményhjú vetőmagvak. Kísérletügyi Közlemények 33(2): 245–258.

Ungarns Gesetze und Verordnungen betreffend den Samenhandel. Proceedings of the International Seed Testing Association 2(13–14): 81–89.

Újabb törekvések a rét- és legelőgazdaság tudományos megalapozására. Mezőgazdasági Közlöny 3: 34.

1931

A tarackbúza, mint kultúrnövény. Mezőgazdasági Közlöny 4: 256–257.

Szikes talaj javítása napraforgóval. Mezőgazdasági Közlöny 4: 257–258.

Untersuchung auf Seide. Módosító javaslat a nemzetközi vizsgálati szabályzathoz. Proceedings of the International Seed Testing Association 3(18): 219.

1932

A magyar búza a kanadai búzatérkép tükrében. Mezőgazdasági Közlöny 5: 329–336.

A heremagvak törött csírái. Kísérletügyi Közlemények Szemle 1(4–6): 96.

A vetőmagvizsgálat magyar irodalma. In: Franck W. J., Bruijning W. H.: General seed bibliography. Wageningen

A maggyűjtemények és a budapesti vetőmagvizsgáló állomás új maggyűjtemény kiadványa. Mezőgazd. Kut. 5: 230–234.

Die neue Samensammlung der Ung. Samenkontrollstation in Budapest. Proceedings of the International Seed Testing Association 4: 74.

1935

A gabonavetőmag forgalmának új rendje Németországban. Kísérletügyi Közlemények, Szemle 4: 36.

1943

A vetőmag milyen tulajdonságait igazolja az állami fémmér? Kisalföldi Gazda 3(4): 52–54.

Milyen mértékű az ólomzárolt heremag arankamentessége? Kisalföldi Gazda 3(4): 55.

A magyar vetőmagvizsgáló intézetek szervezeti szabályzata. Földm. Értesítő 4. szám

1944

Tudnivalók a vetőmagról és a vetőmagvizsgáló intézetek igénybevételéről. Vetőmag Vizsgáló Intézet, Budapest, 94 pp.

A gazdasági haszonnövények forgalmát szabályozó 257.700/1941. F. M. rendelettel szerzett tapasztalatok és a szükséges módosítások irányelvei. Budapesti Közlöny 217. szám.

1946

A jó vetőmag. Új Magyar Föld 1: 34–36.

1951

Új gyomnövény Magyarországon (*Iva xanthiifolia*). Agrártudomány 3(9): 467.

1952

Vetőmagvak vizsgálati módszerei. MNOSz 6354-52. 112 pp.

1953

Tanulmányok a vetőmagvizsgálat köréből I. A répamag használati értéke. Növénytermelés 2: 84–96.

1954

Helminthia echiioides in Ungarn. Proceedings of the International Seed Testing Association 18: 333–335.

Tanulmányok a vetőmagvizsgálat köréből II. Adatok a gabonafélék és pászitfűfélék csírázásának menetéhez. MTA Agrártudományi Osztályának közleményei 3: 369–394.

1955

Vetőmagtermesztésünk a vetőmagvizsgálat tükrében. MTA Agrártud. Osztály Közl. 7: 480–482.

Gabonafélék gyommagvai. 70 pp. In: Rada I. T.: Örlő- és hántolóiparok. Tankönyvkiadó, Budapest

1956

Milyen legyen az új vetőmagszabvány? Szabványosítás 8: 6–10.

Hetvenöt esztendő a jobb vetőmag szolgálatában. Országos Vetőmag-felügyelőség, Budapest, 124 pp.

Árt-e a fagy a magvaknak? Élet és Tudomány 13: 295–297.

1957

Tanulmányok a vetőmagvizsgálat köréből IV. Mennyi répamagot vessünk? Cukoripar 10(1–3): 4–7.

1966

Magismeret I–II. Akadémiai Kiadó, Budapest, 861 pp, 209 pp.

Madártan, természetvédelem és turisztikai földrajz

1922

Chernel István munkáinak chronologikus jegyzéke. Aquila 28: 33–40. (1921; megj. 1922. május 15.)

Megemlékezés Chernel Istvánról. Vasvármegye 1922. ápr. 16.

A madarak vonulása az Alpokon keresztül. Természettudományi Közlöny 54: 362–363.

Das Ungarische Ornithologische Institut zu Budapest. Kísérletügyi Közlemények 25.

1923

A kakukk életmódjának vitás részletei. Aquila 29: 176. (1922), Természettudományi Közlöny 55: 31–34.

Nemzetközi Természetvédelmi Kongresszus Párisban. A Természet 19(10–11): 54–56.

Jelentés a Madártani Intézet könyvtárának állapotáról – Bericht über den Stand der Bibliothek.

Aquila 29: 218. (1922)

1924

A kócsag pusztulása, védelme és tenyésztése. Természettudományi Közlöny 56: 22–36.

Egy magyar mérnök a colombiai kócsagtelepekről. A Természet 20: 125–126.

1926

Haldokló gesztenyések. Turistaság és Alpinizmus 16: 134–135.

1927

A Karbunkulus-torony. Turistaság és Alpinizmus 17: 118–122.

1932

Természetvédelem – Kaán Károly könyvének bírálata. Turistaság és Alpinizmus 22: 49–56.

Tettek és teendők a Baradla körül. Turisták Lapja 44: 120–122.

1936

A Magas Tátra meghódítása úttalan utakon. Turisták Lapja 48: 271–280.

1937

Szögescipők nyomai a Kárpátok bércein. Budapest, 352 pp., 80 oldal képpel és 2 térképpel.

1939–40:

A Tisza forrásvidékének kis turistakalauza. A Magyar Turista Élet kiadványai, Budapest, I. kiadás 28 pp., II. kiadás 32 pp.

1944

Kassa és a Kassai hegyek kalauza. A Magyarországi Kárpát Egyesület kiadása, Budapest, 352 pp., 63 képpel, 2 térképpel, 1 panorámaképpel.

Köszönetnyilvánítás

A szerzők hálásan köszönik Schermann Ákosnak, hogy édesapjáról életrajzot, fényképeket, munkáiról pedig jegyzéket bocsátott rendelkezésünkre. Köszönjük Lőkös László segítségét a *Hieracium* taxonok adatainak rendezésében. Szintén köszönettel tartozunk Lukács József igazgatónak és Ripka Gézáné osztályvezetőnek (NÉbih Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság) a tárgyi emlékek fényképezéséhez nyújtott támogatásukért.

Szilárd Schermann botanist, agrobotanist, outstanding expert of seeds and seed testing was born 120 years ago

L. Gy. SZABÓ¹, P. CSONTOS^{2*}, I. PINTÉR³ and M. SZABÓ⁴

¹Biology Doctoral School, University of Pécs, Hungary, Ifjúság útja 6, Pécs, H-7624; szabol@gamma.ttk.pte.hu

²Centre for Agricultural Research, Hungarian Academy of Sciences, P. O. Box 102, Budapest, H-1525; cspeter@mail.iif.hu

³Department of Genetics, ELTE, Hungary, Pázmány P. sétány 1/c, Budapest, H-1117

⁴Government Office for Baranya County, Food Chain Safety, Plant Protection and Soil Conservation Department, Plant Protection and Soil Conservation Unit, Kodó dűlő 1, Pécs, H-7634; szabo.marton@baranya.gov.hu

Accepted: 16 January 2015

This paper commemorates and salutes the life and success of Szilárd Schermann on occasion of the 120th anniversary of his birth. Szilárd Schermann was born in the North-Hungarian town Igló (today „Spišská Nová Ves” in Slovakia) on 25 January 1895. In 1913, he was admitted to the Pázmány Péter University (today Eötvös Loránd University) at Budapest and graduated there as a biology and geography teacher in 1920. He earned his university doctorate degree at his „Alma Mater” with a thesis on the *Rhizirrhideum* section of the genus *Allium*. After few years spent on short-term work contracts at various institutes, Schermann finally found his life-time job as an agrobotanist at the National Seed Testing Institute (Budapest) in 1923. That time the Institute was led by Árpád Degen, an internationally recognized botanist. In addition to the everyday tasks in the Institute, Szilárd Schermann published a number of scientific papers not only on economically important plant species but also on plants growing in the wild and on native birds. Apart from science, Schermann was a key figure among

* corresponding author

contemporary Hungarian alpinists. He was the secretary and then vice president of the Hungarian Carpathian Society, and between 1939 and 1941 he was also the vice president of the Hungarian Tourist Association. After retirement in 1958, he started working on his main opus: the seed identification book and seed atlas of the Hungarian cultivated and wild flora. The two-volume book „Magismeret I–II” (Handbook of Seeds) appeared in 1966 with detailed description of the seeds of 1,800 species accompanied by 100 black and white plates showing his original drawings of most seeds discussed in the book. This marvellous masterpiece is still in everyday use in his Institute (now a department of the National Food Chain Security Office), and also functions as an indispensable source for experts working with seeds, e.g. herbologists, archaeobotanists, ecologists studying soil seed banks, and others. Szilárd Schermann died on 18 July 1977 at Budapest, but he is always remembered when we open the pages of „Magismeret”.